

Sådan bruges egen udsæd af vintersæd

Produktion af egen udsæd kræver omhyggelighed. Brug ikke ubejdset udsæd uden en forudgående rensning og analyse af udsæden. Du skal indbetale forædlerafgift, og du må kun bruge korn fra egen bedrift som udsæd.

- [Produktion af egen udsæd](#)
- [Bejdsebehovsanalyser](#)
- [Bejdsemidler](#)
- [Bejdsning af vinterhvede](#)
- [Bejdsning af triticales og vinterrug](#)
- [Bejdsning af vinterbyg](#)
- [Angreb af sneskimmel](#)
- [Angreb af goldfodsyge](#)

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Se 'European Agricultural Fund for Rural Development'

Produktion af egen udsæd

Få altid prisen oplyst ved bestilling af certificeret udsæd, således at du kan sammenligne prisniveauet på de udbudte sorter og sikre dig, at udsæden ikke bliver for dyr. En merpris ved køb af certificeret udsæd i forhold til komprisen på mellem 140 og 160 kr. pr. hkg er et fornuftigt niveau, i hvert fald for de mest gængse sorter. Med dette prisniveau bør du nøje overveje, om du kan opnå økonomi i at producere din udsæd selv. Rensning og bejdsning på et mobil anlæg koster til sammenligning mellem 40 og 100 kr. pr. hkg, afhængig af bejdsebehov og den mængde udsæd, der skal produceres. Hertil kommer din egen arbejds løn, analyser og den forædlerafgift, der SKAL betales til sortsejeren. Besparelsen kan derfor vise sig at være begrænset. I de tilfælde, hvor den certificerede udsæd ikke leveres rettidigt eller i den rigtige kvalitet, øges fordelene ved at producere udsæden selv.

[Til top](#)

Hybrider bør ikke hjemmeproduceres, da hybrideffekten på udbyttet herved forsvinder.

Når der bruges egen udsæd, er det væsentligt at planlægge avlen i god tid. Find gerne to eller flere sorter, som ser ud til at være interessante. Køb udsæd til et mindre areal, og opformér din egen udsæd i et område, hvor der ikke er nævneværdige problemer med ukrudt.

Det er meget vigtigt at være omhyggelig i forbindelse med høst, tørring og lagring af korn til egen udsæd, så spireevnen bevares.

Hvis andelen af ukrudtsfrø samt skadede og uudviklede kerner er for stor, skal kornet renses på lageret. Også udsædens kernestørrelse har betydning. Landsforsøg i 2008 viste merudbytter på 3-5 hkg pr. ha i vinterhvede, hvor der var sået kerner over 2,8 mm (tusindkornsvægt = 42) i forhold til, hvor der var sået både urensede udsæd (tusindkornsvægt = 33) og kerner mellem 2,5 og 2,8 mm (tusindkornsvægt = 35). Du bør derfor rense kornet, hvis det indeholder mange små kerner. GFK-spørgeundersøgelser gennemført i 2006 og 2007 for Sammenslutningen af Danske Sortsejere viste faktisk, at over 80 pct. af de adspurgte landmænd, der anvender hjemmeavlet såsæd, bruger det urensede eller let rensede (apirator). Husk, at hvis andelen af små/uudviklede eller knækkede kerner er stor, kan du hurtigt sætte den potentielle gevinst ved hjemmeavlet såsæd til igen – og endda mere til, hvis kvaliteten af din udsæd ikke er i orden. Omvendt er det selvfølgelig også muligt selv at lave udsæd med store kerner, der kvalitetsmæssigt er helt på niveau med den certificerede udsæd. Men det kræver som nævnt, at du er omhyggelig med det.

Du bør kun opformere din egen såsæd i et område, hvor der ikke er nævneværdige problemer med ukrudt. Spildplanter skal ligeledes undgås. Egen udsæd bør således ikke produceres i foragre og skel. I marker eller områder, hvor der er anvendt glyphosatmidler til kvikbekæmpelse inden høst af kornet, er der en risiko for, at spireevnen har taget skade. Risikoen er størst, hvor glyphosatmidlet er udsprøjt relativt tidligt.

Når du bruger hjemmeavlet udsæd, SKAL du betale forædlerafgift til sortsejeren. Forædlerafgiften er med til at betale udviklingen af fremtidens sorter. Afgiften varierer efter sort og oplysningsskema kan fås på tlf. 3374 6679 eller via www.sortsejere.dk. Via oplysningsskemaet indrapporteres de brugte mængder. Findes den aktuelle sort ikke på listen, kan prisen oplyses af sortsejeren ved henvendelse til denne.

Egen udsæd må kun produceres af korn, der er avlet på bedriften. Egen udsæd må altså IKKE sælges til eller købes hos naboen.

[Til top](#)

Bejdsebehovsanalyser

Det frarådes generelt at bruge ubejdset udsæd. Kun hvis der foreligger en analyse, der viser ubetydelige angreb af udsædsbårne svampe, kan udsæden bruges ubejdset.

I [bilag 1](#) ses en oversigt over de vejledende grænser for bejdsebehov. I [bilag 2](#) er laboratorier, der udfører analyser, samt analysetider og priser vist. Priser på spireanalyser er også angivet. Der skal indsendes en gennemsnitsprøve på 1 kg korn. Vær meget omhyggelig ved prøvetagningen, da en del sygdomme kan være meget uens fordelt i kornet. Såfremt prøven viser, at der er et bejdsebehov, kan bejdsning foretages i de mobile bejdseanlæg, der kører forskellige steder i landet. Spørg til mulighederne lokalt hos din planteavlkskonsulent.

[Til top](#)

Bejdsemidler

Udsæd af vintersæd er normalt bejdset mod udsædsbårne svampesygdomme, når det købes hos grovvarefirmaerne. Vinterhvede, triticales og rug er hovedsagelig bejdset med Redigo Pro 170 FS, Celest Formula M eller Dividend Formula M. Vinterbyg er bejdset med imazililholdige bejdsemidler (forskellige Fungazil-bejdsere). I de tidlige generationer eller ved formodet smitte med nogen bygbrand anvendes i vinterbyg specialbejdsen Raxil IM 035 ES. Se oversigten over bejdsemidler i tabel 1.

Alle bejdsere er flydende bejdsere, der kræver specielle bejdseanlæg.

Det er svært at få oplyst priser, fordi kemikaliefirmaerne oplyser, at de kun sælger til grovvarefirmaer, og grovvarefirmaerne oplyser, at de som hovedregel kun køber til eget forbrug.

Det fremgår, at Agros Fludioxonil og Difend fra firmaet Agros tilsyneladende er det eneste bejdsemiddel til vinterhvede, triticales og rug, som sælges i en lille pakning (50 l). Difend må anvendes i lukkede mindre bejdseanlæg.

Tabel 1. Bejdsemidler til vintersæd, pakningsstørrelser og doser (priser er ikke oplyst).

	Godkendt i vintersædsarterne	Paknings-størrelse	Dosis pr. hkg korn	Ca. pris pr. 100 kg korn 1)
Celest Formula M	Vinterhvede, tritcale og vinterrug	1.000 l	200 ml	-
Agros Fludioxonil (identisk med Celest Formula M)	Vinterhvede, tritcale og vinterrug	50 l, 200 l	200 ml	41 kr.
Redigo Pro 170 FS ²⁾	Vinterhvede, tritcale og vinterrug	1.000 l	50 ml	-
Dividend Formula M ²⁾	Vinterhvede, tritcale og vinterrug	1.000 l	150-187,5 ml	-
Difend (identisk med Dividend Formula M)	Hvede, rug og tritcale	50 l, 200 l	150 ml	30 kr.
Raxil IM 035 EC	Vinterbyg	200 l, 1.000 l	150 ml	-
Fungazil-bejdsler	Vinterbyg	25 l, 200 l og 1.000 l	100 ml	-

¹⁾Vi hører meget gerne om aktuelle priser, og om der er problemer med at købe nogle af ovenstående bejdsmidler hos grovvarereselskaberne.

²⁾Må kun benyttes i lukkede industrielle anlæg.

[Til top](#)

Bejdsning af vinterhvede

I hvede er stinkbrand mest tabsgivende, fordi både udbytte og kvalitet nedsættes. Smitte på udsæden med Fusarium og hvedebrunplet er værst efter fugtige år, hvor der er sket smitte fra de nedre blade til akset. En sen høst grundet hyppig nedbør fremmer også Fusariumangreb. Ved kraftige angreb af disse svampe kan spireevnen også påvirkes.

Bejdsning af tritcale og vinterrug

Tritcale kan i princippet angribes af de samme udsædsbårne svampe som både rug og hvede. Tritcale er dog især modtagelig for Fusarium.

Erfaringerne tyder på, at tritcale angribes mindre af stink- og rugstængelbrand. For en sikkerheds skyld bør angrebsgraden dog undersøges for disse svampe også.

[Til top](#)

Bejdsning af vinterbyg

I vinterbyg er bygstribesyge og nøgen bygbrand mest tabsgivende. Ud fra sammenhængen mellem procent angrebne kerner og udbyttetab i sidste kolonne i bilag 1 kan det vurderes, om udsæden kan bruges. Procent angrebne planter med bygstribesyge i marken er altid under det analyserede antal smittede kerner. Jo hurtigere fremspiring, jo færre planter "når" nemlig at blive angrebet. De fleste kerner med smitte af nøgen bygbrand vil derimod også vise angreb i marken.

Er eksempelvis 2 procent af kernerne angrebet af nøgen bygbrand, vil udbyttet nedsættes med 1,5 procent (2 x 0,75 procent). Selv om et udbyttetab på 1,5 procent ikke er voldsomt, vil 2 procent angrebne aks se meget voldsomt ud i marken.

Angrebene af Fusarium er værst efter fugtige år og kan ved kraftige angreb også skade spireevnen.

I konventionel udsæd er C2-generationen ikke bejdsset mod nøgen bygbrand. Det anbefales dog stadig at få lavet en analyse for nøgen bygbrand.

[Til top](#)

Forsøg med bejdsning af sund hvedeudsæd

Der foreligger forsøg, der viser en forbedret plantebestand, selv om der er benyttet udsæd med angreb under de vejledende grænseværdier. Se nærmere i [plantenyt nr. 833, 2013](#). Dette skyldes måske en effekt mod jordbåren smitte af spireskadende svampe, men spørgsmålet er ikke fuldt belyst, og forsøgene fortsætter i 2013-2014. Indtil videre er grænsen for bejdsning mod spireskadende svampe i vinterhvede sænket fra 15 til 10 procent angrebne kerner. Det er muligt, at der især ved såning under ugunstige forhold (sen såning, mindre godt såbed) kan være en effekt af bejdsning mod jordbåren smitte af spireskadende svampe, og at der under disse betingelser bør anvendes bejdsset udsæd.

[Til top](#)

Angreb af goldfodsyge

Som tidligere år kan der købes udsæd af forskellige vinterhvedesorter, der er Latitude-bejdsede. Merprisen er ca. 175 kr. pr. hkg for 200 ml Latitude. Latitude-bejdsningen er primært aktuel i 2. og 3. års hvedemarker samt efter flere års korn dyrkning, hvor der sås tidligere end omkring den 20.- 25. september.

Kontakt din lokale rådgivningsvirksomhed, hvis du vil vide mere om dette emne.